

Inspectie Justitie en Veiligheid
Ministerie van Justitie en Veiligheid

Omgaan met wachtlijsten in de jeugdstrafrechtketen

Plan van aanpak

Inhoudsopgave

Inleiding	2
Uitgangspunten jeugdstrafrecht	2
Wachtlijsten.....	3
Doelstelling.....	5
Onderzoeksaanpak.....	6
Onderzoeksvragen.....	6
Afbakening	6
Operationalisering	7
Methode van onderzoek	8
Samenhang met andere onderzoeken	9
Rapportage en communicatie.....	10
Start van het onderzoek.....	10
Wederhoor	10
Eindproduct	10
Bijlage 1 Jeugdstrafrechtketen	11
Bijlage 2 Afkortingen	12

Inleiding

De Inspectie Justitie en Veiligheid (hierna: Inspectie) houdt toezicht op het terrein van justitie en veiligheid. Zo ook op de tenuitvoerlegging van straffen en maatregelen binnen de jeugdstrafrechtketen. De jeugdstrafrechtketen bestaat uit diverse organisaties zoals de politie, het Openbaar Ministerie (hierna: OM), de Raad voor de Kinderbescherming (hierna: RvdK), de rechtspraak, Halt, gecertificeerde instellingen (hierna: GI's), justitiële jeugdinrichtingen (hierna: JJI's) en het Centraal Justitieel Incassobureau (hierna: CJIB).

Een jeugdige die verdacht wordt van een strafbaar feit krijgt te maken met meerdere organisaties binnen de jeugdstrafrechtketen voordat een beslissing en een eventuele veroordeling volgt. In bijlage 1 beschrijft de Inspectie kort het proces dat een jeugdige binnen de jeugdstrafrechtketen doorloopt. In 2021 werden bijna 47.000 jeugdigen tussen de 12 en 25 jaar geregistreerd als verdachte van een misdrijf waarna zij instroomden in de jeugdstrafrechtketen.¹

Uitgangspunten jeugdstrafrecht

Onderdeel van de maatschappelijke opdracht van de jeugdstrafrechtketen is het resocialiseren van de jeugdige en het voorkomen van recidive. Daarbij vormen (her)opvoeding, begeleiding en behandeling belangrijke elementen. Een jeugdige moet leren van zijn fouten en een nieuwe kans krijgen. Tegelijkertijd geldt ook dat jeugdcriminaliteit ingrijpende gevolgen heeft voor de omgeving en de maatschappij, en tevens schade en gevoelens van onveiligheid teweeg kan brengen. Grenzen stellen hoort bij het opvoeden en opvoeden betekent ook gericht strafrechtelijk optreden indien nodig.²

Het pedagogische karakter van het jeugdstrafrecht vloeit voort uit internationale wet- en regelgeving, zoals het Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind en General Comment nr. 24. Het Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind stelt onder andere dat er in het jeugdstrafrecht rekening gehouden moet worden met de leeftijd van het kind, dat resocialisatie een wenselijk doel is en dat het handelen van de organisaties in de jeugdstrafrechtketen in verhouding moet staan tot de omstandigheden van de jeugdige en het gepleegde strafbare feit.³ General Comment nr. 24 stelt dat er zo veel mogelijk gebruik gemaakt moet worden van een buitengerechtelijke interventie⁴, dat altijd de best passende en minst ingrijpende maatregel moet worden gekozen en dat detentie een laatste redmiddel moet zijn. Daarbij dient de tijd tussen het plegen van het strafbare feit en de sanctie zo kort mogelijk te zijn.⁵ Als de interventie snel op het delict volgt, is er voor de jeugdige een duidelijk verband tussen het gepleegde delict en de

¹ [Jaarrapport 2022 Landelijke Jeugdmonitor](#), CBS, november 2022.

² [Richtlijn en kader voor strafvordering jeugd en adolescenten, inclusief strafmaten Halt](#), Openbaar Ministerie, 2021.

³ [Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind](#), Verenigde Naties, 1989.

⁴ Een buitengerechtelijke interventie voorkomt dat een jeugdige een justitiële aantekening krijgt als de interventie positief wordt afgerond.

⁵ [General comment nr. 24 over de rechten van het kind in het kinderrechtstelsel](#), Verenigde Naties, 2019.

interventie die hierop volgt. Hoe langer de periode is tussen delict en interventie, hoe waarschijnlijker het is dat de interventie niet het gewenste resultaat oplevert.⁶

De voorwaarde om een interventie zo snel mogelijk te laten volgen op het delict staat op gespannen voet met de huidige situatie waarin de jeugdstrafrechtketen onder druk staat.

Wachtlijsten

De Inspectie stelde sinds 2017 meerdere keren vast dat er sprake is van wachtlijsten bij organisaties die deel uitmaken van de jeugdstrafrechtketen.⁷ In november 2019 concludeerde de Inspectie samen met de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (hierna: IGJ) dat er wachtlijsten zijn bij de GI's, waarbij de inschatting is dat de meeste jeugdigen enkele maanden op de wachtlijst stonden. Naar schatting werd 60% van de jeugdigen met een maatregel niet tijdig door een medewerker gezien.⁸ In mei 2022 gaven de inspecties aan dat de jeugdbeschermingsketen (waaronder ook de jeugdreclassering) nog steeds kampt met veel te lange wachtlijsten. Verder constateren zij dat jeugdigen op een wachtlijst te lang in onveilige situaties blijven, meer beschadigd raken en dat hun problemen verergeren.⁹ Ook bij de JJI's constateren de inspecties al geruime tijd dat er wachtlijsten zijn. Zo blijkt in november 2022 dat er een wachtlijst is van 82 zelfmelders¹⁰ waarvan het merendeel inmiddels ruim twee jaar of langer geleden is veroordeeld tot een vrijheidsbenemende straf.¹¹

Ook in de media verschijnen regelmatig berichten van organisaties die aan de bel trekken over lange doorlooptijden, hoge werkdruk en jeugdigen niet tijdig de hulp en begeleiding krijgen die zij nodig hebben.¹² Uit de Strafrechtmonitor 2021 blijkt dat de doorlooptijden in de jeugdstrafrechtketen al jarenlang onder de norm zijn, zoals het onderstaande figuur laat zien.¹³

⁶ [Strafrechtketenmonitor 2021](#).

⁷ Zie onder meer: [Samenwerking tussen Halt en politie rondom de Halt-afdoening](#), Inspectie Justitie en Veiligheid en Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd, december 2017; [De wachtlijst bij de Raad voor de Kinderbescherming](#), Inspectie Justitie en Veiligheid en Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd, februari 2019; [Kwetsbare kinderen onvoldoende beschermd](#), Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd en Inspectie Justitie en Veiligheid, november 2019; [Signalement Jeugdbeschermingsketen in gevaar](#), Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd en Inspectie Justitie en Veiligheid, november 2019; [Stand van zaken jeugdbeschermingsketen](#), Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd en Inspectie Justitie en Veiligheid, mei 2022; [Brief stand van zaken intensief toezicht JJI's](#), Inspectie Justitie en Veiligheid, Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd, Inspectie van het Onderwijs, Nederlandse Arbeidsinspectie, november 2022.

⁸ [Kwetsbare kinderen onvoldoende beschermd](#), Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd en Inspectie Justitie en Veiligheid, november 2019.

⁹ [Stand van zaken jeugdbeschermingsketen](#), Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd en Inspectie Justitie en Veiligheid, mei 2022.

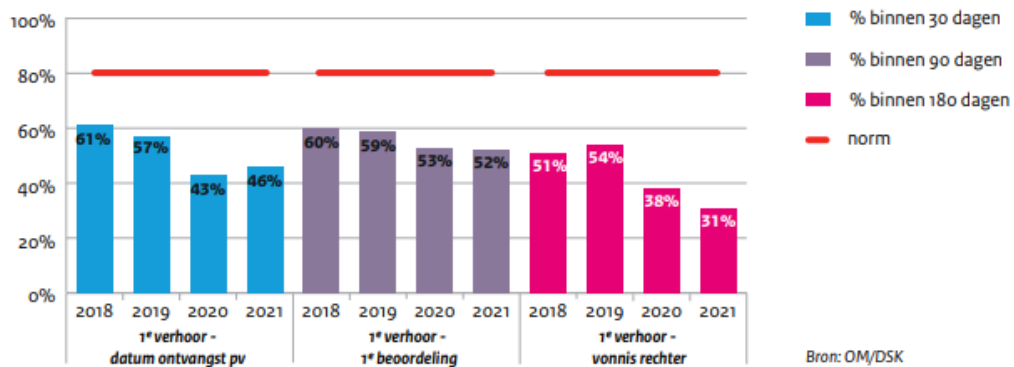
¹⁰ Een zelfmelder is een persoon die is veroordeeld voor een vrijheidsbenemende straf en een oproep krijgt zichzelf te melden bij een gevangenis. [Bron: DJJ](#).

¹¹ [Brief stand van zaken intensief toezicht JJI's](#), Inspectie Justitie en Veiligheid, Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd, Inspectie van het Onderwijs, Nederlandse Arbeidsinspectie, november 2022.

¹² Zie onder meer: [Noodkreet kinderrechtshouders: jongeren krijgen niet de hulp die ze nodig hebben](#), Volkskrant, 3 juni 2022; [De uitvoering van het jeugdstrafrecht loopt vast](#), NRC, 19 januari 2023; [Honderden rechters en officieren dreigen met staking](#), Algemeen Dagblad 23 februari 2023.

¹³ [Strafrechtketenmonitor 2021](#).

Figuur 1. Doorlooptijden jeugdzaken binnen de strafrechtketen.

Ondanks het feit dat er door organisaties hard gewerkt wordt om wachtlijsten weg te werken en er veel politieke aandacht is voor het verbeteren van de doorlooptijden¹⁴, blijven de wachtlijsten bestaan. Met name als gevolg van capaciteitsproblemen en toegenomen complexiteit van de problematiek liggen zaken lange tijd stil of krijgen ze niet de aandacht die ze, met het oog op het belang van de jeugdige, verdienen.¹⁵ Tegelijkertijd kunnen genomen maatregelen onbedoelde en ongewilde effecten hebben. Als de wachtlijst bij de ene organisatie wordt weggewerkt, kan dit voor de volgende organisatie in de keten een probleem veroorzaken omdat de instroom ineens toeneemt. Maatregelen om het personeel te ontlasten, bijvoorbeeld de verlichting van de caseload zoals recent ingevoerd, kunnen ervoor zorgen dat de wachtlijst toeneemt omdat minder jeugdigen tegelijk geholpen kunnen worden.¹⁶ Omdat meerdere organisaties wachtlijsten kunnen hebben, kan het zijn dat de jeugdige bij elke stap in het proces moet wachten, wat de totale doorlooptijd door de jeugdstrafrechtketen steeds langer maakt. Ook de coronacrisis heeft een negatieve invloed gehad op de doorstroom van zaken door de keten.

Uit diverse onderzoeken blijkt dat organisaties in de jeugdstrafrechtketen alternatieven bedenken om ervoor te zorgen dat jeugdigen ondanks de wachtlijsten wel de gevolgen van hun gepleegde delict voelen en hiervan leren.¹⁷ Zo blijkt uit deze onderzoeken dat preventieve hechtenis deels ingezet lijkt worden om vooruit te lopen op de strafmaat. Op het moment dat een jeugdige veroordeeld wordt, wordt de tijd dat deze in preventieve hechtenis heeft gezeten afgetrokken van zijn

¹⁴ Zie onder meer: [Tweede Kamer, 2021–2022, 29 279, 685](#); [Tweede Kamer, 2022–2023, 29 279, 738](#).

¹⁵ Zie bijvoorbeeld: [Signalement Jeugdbeschermingsketen in gevaar](#), Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd en Inspectie Justitie en Veiligheid, november 2019; [Brief stand van zaken intensief toezicht JJI's](#), Inspectie Justitie en Veiligheid, Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd, Inspectie van het Onderwijs, Nederlandse Arbeidsinspectie, november 2022.

¹⁶ [Jeugdbeschermer begeleidt straks minder kinderen en gezinnen: betere kwaliteit, langere wachtlijsten](#), Algemeen Dagblad, 22 maart 2023.

¹⁷ Zie onder meer: Brink, Y. N. van den. (2019). Voorlopige hechtenis van jeugdigen in Nederland. Een kinder- en mensenrechtenperspectief op wet, praktijk en recente ontwikkelingen. Tijdschrift Voor Familie- En Jeugdrecht, 4, 80-90. Voert, M. J. ter, Bauw, E., Boone, M. M., Bruning, M. R., Bruquetas, M. M., Dubelaar, M. J., ... Wingerden, S. G. C. van. (2022). Gevolgen van COVID-19 voor de rechtspraak en kwetsbare rechtzoekenden: een onderzoek naar maatregelen en de positie van rechtzoekenden binnen het straf-, civiele jeugdbeschermings-, en vreemdelingenrecht. Nijmegen-Leiden-Utrecht: Radboud Universiteit-Universiteit Leiden-Universiteit Utrecht. Brink, Y. N. van den. (2019). Tussen strafrecht en hulpverlening. Grondslagen, praktijk en schurende paradigma's in het Nederlandse jeugdstrafrecht. Tijdschrift voor Jeugd en Kinderrechten, 2, 144-162.

opgelegde staf. De onderzochte organisaties geven aan dat ze dit doen vanuit het pedagogisch belang voor de jeugdige, omdat deze hierdoor direct een reactie ervaart op het gepleegde strafbare feit. Kanttekening hierbij is dat nog niet vast staat dat de jeugdige zich schuldig heeft gemaakt aan een strafbaar feit. Daarnaast ontbreekt het tijdens de preventieve hechtenis aan een behandeling, waar dat bij een opgelegde straf wel het geval is.¹⁸

Doelstelling

De geconstateerde wachtlijstproblematiek bij de verschillende organisaties in de jeugdstrafrechtketen staat op gespannen voet met het pedagogische uitgangspunt van de jeugdstrafrechtketen dat een interventie snel op een delict moet volgen. Het ontbreekt aan een integraal beeld hoe de verschillende organisaties invulling geven aan wachtlijstbeheer en in hoeverre zij hier als jeugdstrafrechtketen afgestemd op elkaar uitvoering aan geven. Met dit onderzoek wil de Inspectie dat integrale beeld in kaart brengen en hierbij kijken op welke wijze het pedagogische uitgangspunt een rol speelt. Door het ophalen van het ketenperspectief en zo het gesprek binnen de keten over het wachtlijstbeheer en de sturing op de keten te stimuleren, wil de Inspectie vanuit haar reflectieve functie bijdragen aan het lerend vermogen van organisaties en de jeugdstrafrechtketen als geheel.¹⁹

De Inspectie zal allereerst een actueel beeld van de wachtlijsten opstellen. Vervolgens onderzoekt zij hoe de verschillende organisaties individueel en als keten omgaan met de jeugdigen die op de wachtlijst staan. Hoe zorgen zij dat een jeugdige zo snel en zorgvuldig mogelijk door de keten heen gaat en er op die manier snel een interventie op het gepleegde delict volgt? De Inspectie bekijkt hierbij ook hoe de sturing op dit proces is vormgegeven.

¹⁸ Zie onder meer: Brink, Y. N. van den. (2019). Voorlopige hechtenis van jeugdigen in Nederland. Een kinder- en mensenrechtenperspectief op wet, praktijk en recente ontwikkelingen. Tijdschrift Voor Familie- En Jeugdrecht, 4, 80-90. Voert, M. J. ter, Bauw, E., Boone, M. M., Bruning, M. R., Bruquetas, M. M., Dubelaar, M. J., ... Wingerden, S. G. C. van. (2022). Gevolgen van COVID-19 voor de rechtspraak en kwetsbare rechtzoekenden: een onderzoek naar maatregelen en de positie van rechtzoekenden binnen het straf-, civiele jeugdbeschermings-, en vreemdelingenrecht. Nijmegen-Leiden-Utrecht: Radboud Universiteit-Universiteit Leiden-Universiteit Utrecht. Brink, Y. N. van den. (2019). Tussen strafrecht en hulpverlening. Grondslagen, praktijk en schurende paradigma's in het Nederlandse jeugdstrafrecht. Tijdschrift voor Jeugd en Kinderrechten, 2, 144-162.

¹⁹ Dit onderzoek past binnen het Meerjarenperspectief 2021-2024 waarin de Inspectie 'effectieve ketens en netwerken bevorderen' als doel heeft benoemd en het [Werkprogramma 2023 waarin jeugdcriminaliteit als overkoepelend thema is gemarkeerd](#).

Onderzoeksaanpak

Onderzoeksvragen

De centrale onderzoeksvraag van dit onderzoek luidt:

Hoe zorgen de uitvoeringsorganisaties in de jeugdstrafrechtketen er gezamenlijk voor dat een jeugdige in overeenstemming met het pedagogisch uitgangspunt zo spoedig en zorgvuldig mogelijk door de jeugdstrafrechtketen loopt?

De bijbehorende deelvragen zijn:

1. Hoe zien de wachtlijsten eruit bij de uitvoeringsorganisaties in de jeugdstrafrechtketen?
2. Hoe gaan uitvoeringsorganisaties in de jeugdstrafrechtketen om met wachtlijsten en jeugdigen op een wachtlijst en/of hoe voorkomen zij dat jeugdigen op deze wachtlijsten komen te staan?
3. In hoeverre en op welke wijze stemmen de uitvoeringsorganisaties in de jeugdstrafrechtketen met elkaar af over een gezamenlijke aanpak van hun wachtlijsten?
4. Hoe wordt sturing op dit proces in de jeugdstrafrechtketen uitgevoerd?

Afbakening

De Inspectie richt zich in dit onderzoek op het deel van de jeugdstrafrechtketen dat betrekking heeft op de fase vanaf de start bij de verdenking van een strafbaar feit tot het moment dat de tenuitvoerlegging van de opgelegde interventie bij de betrokken organisatie start. De daadwerkelijke uitvoering van de interventie neemt de Inspectie niet mee in haar onderzoek.²⁰ De organisaties die de Inspectie in haar onderzoek betreft zijn daarom: politie; OM; RvdK; rechtspraak; Halt; GI's; JJI's; en het CJIB. Als blijkt dat het betrekken van een andere organisatie relevant is voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen, zal de Inspectie deze organisatie ook betrekken.

Het is niet uitgesloten dat er uitvoeringsorganisaties zijn die geen wachtlijsten hebben. Ook dan gaat de Inspectie met deze organisaties in gesprek om te horen wat zij doen om te zorgen dat er geen wachtlijsten ontstaan en hoe eventuele wachtlijsten aangepakt zouden worden.

De Inspectie betreft ook het OM en de rechtspraak in dit onderzoek. Deze organisaties vormen immers een essentieel onderdeel van de jeugdstrafrechtketen, omdat zij uiteindelijk bepalen of en zo ja welke interventie een jeugdige krijgt. Omdat deze organisaties niet onder haar toezicht staan, kan de Inspectie niet

²⁰ Zie hiervoor bijvoorbeeld [de Evaluatie Adolescentenstrafrecht](#) van het WODC.

oordelen over de kwaliteit van de taakuitvoering van het OM en de rechtspraak. Zij gaat hen wel bevragen om een volledig beeld te krijgen van de jeugdstrafrechtketen.

De Inspectie zal in dit onderzoek op voorhand geen onderscheid maken tussen jeugdigen of doelgroepen. Zij neemt alle jeugdigen tussen de 12 en 23 jaar mee die in de jeugdstrafrechtketen terecht komen. De Inspectie neemt in dit onderzoek wel mee in hoeverre de uitvoeringsorganisaties onderscheid maken tussen jeugdigen.

De Inspectie focust zich in dit onderzoek niet op wachtlijsten voor jeugdhulp in de jeugdstrafrechtketen.

Operationalisering

De Inspectie sluit niet uit dat er in de jeugdstrafrechtketen verschillende definities voor het begrip wachtlijsten worden gehanteerd. De Inspectie spreekt over wachtlijst, waarbij zij alle vormen en manieren bedoelt die maken dat een jeugdige moet wachten alvorens een volgende stap in het strafproces genomen wordt.

De Inspectie beschrijft hieronder per deelvraag concreet waar zij zich op richt om een antwoord te kunnen geven op de centrale onderzoeksvraag.

1. Hoe zien de wachtlijsten eruit bij de uitvoeringsorganisaties in de jeugdstrafrechtketen?

In de eerste deelvraag beschrijft de Inspectie hoe de wachtlijsten van de uitvoeringsorganisaties eruitzien. Welke organisaties hebben wachtlijsten en hoe lang zijn deze? Hieruit wordt een totaalbeeld van de jeugdstrafrechtketen geschetst. De Inspectie kijkt hierbij onder andere naar het aantal jeugdigen op de wachtlijst en de duur van de wachtlijstperiode voor een jeugdige.

2. Hoe gaan uitvoeringsorganisaties in de jeugdstrafrechtketen om met wachtlijsten en jeugdigen op een wachtlijst en/of hoe voorkomen zij dat jeugdigen op deze wachtlijsten komen te staan?

Hierbij onderzoekt de Inspectie het wachtlijstbeheer van de uitvoeringsorganisaties. Wat doen uitvoeringsorganisaties om eventuele wachtlijsten aan te pakken en/of te voorkomen dat ze ontstaan? Hoe houdt een organisatie zicht op de wachtlijst en de jeugdigen die hierop staan? Hierbij kijkt de Inspectie ook naar hoe de uitvoeringsorganisaties jeugdigen op de wachtlijst prioriteren. Is er bijvoorbeeld een volgorde waarop jeugdigen aan de beurt komen, gebeurt dit willekeurig, of gebeurt dit op basis van prioritering? De Inspectie maakt hierbij een onderscheid tussen wat er op beleidsniveau door een uitvoeringsorganisatie wordt bepaald en hoe medewerkers in de praktijk hier uitvoering aan geven.

3. In hoeverre en op welke wijze stemmen de uitvoeringsorganisaties in de jeugdstrafrechtketen met elkaar af over een gezamenlijke aanpak van hun wachtlijsten?

De Inspectie gaat met deze deelvraag na in hoeverre de wachtlijsten binnen de jeugdstrafrechtketen onderwerp van gesprek zijn. De Inspectie onderzoekt wat

organisaties met elkaar delen ten aanzien van wachtlijsten en in hoeverre hier afstemming over plaatsvindt. Helpen organisaties elkaar bijvoorbeeld anticiperen op wat er mogelijk komen gaat als er een wachtlijst weggewerkt wordt? Zijn er ketenbrede afspraken over het wachtlijstbeheer en prioritering?

4. Hoe wordt sturing op dit proces in de jeugdstrafrechtketen uitgevoerd?

In deze deelvraag bekijkt de Inspectie hoe sturing op de aanpak van wachtlijsten en verantwoording daarover binnen de jeugdstrafrechtketen plaatsvindt. In hoeverre en door wie vindt er sturing op de keten plaats? Binnen het ministerie van Justitie en Veiligheid bestaat de directie Ketenregie. Welke rol speelt deze hierin en wat zijn de verantwoordelijkheden van deze directie?

Methode van onderzoek

De Inspectie zet diverse methoden in om haar centrale onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden. Mocht dit op basis van (opgehaalde) informatie nodig blijken, kan de Inspectie aanpassingen doen aan de hieronder beschreven methode. In dat geval verantwoordt de Inspectie dit in het eindproduct.

Kwantitatieve inventarisatie

Allereerst voert de Inspectie een kwantitatieve inventarisatie uit. Hiervoor vraagt de Inspectie cijfermateriaal op bij de directie Ketenregie van het ministerie van Justitie en Veiligheid. Indien nodig, vraagt de Inspectie aanvullende cijfers op bij de betrokken uitvoeringsorganisaties of andere partijen.

Documentstudie

De Inspectie vraagt documenten op bij de uitvoeringsorganisaties. Hierbij gaat het om (beleids)stukken die gaan over de wachtlijsten en het wachtlijstbeheer. De Inspectie voert vervolgens een documentstudie uit.

Interviews

Vervolgens neemt de Inspectie interviews af bij de uitvoeringsorganisaties. Dit doet de Inspectie in verschillende regio's. De selectie van regio's vindt op een later moment plaats. De Inspectie trekt een steekproef op basis van verschillende criteria.

De Inspectie kiest de functionarissen die zij interviewt op basis van de documentstudie.

Groepssessies jeugdstrafrechtketen

Na de interviews houdt de Inspectie groepssessies om het perspectief van de keten op te halen. Hoe deze sessies er precies uit komen te zien, bepaalt de Inspectie op basis van de opgehaalde informatie uit de kwantitatieve inventarisatie en de interviews. Waar nodig zoekt de Inspectie hierbij aansluiting gezocht bij bestaande overlegstructuren in de keten.

Samenhang met andere onderzoeken

Sinds 2017 spreken de Inspectie, IGJ, Inspectie van het Onderwijs en de Nederlandse Arbeidsinspectie hun zorgen uit over de JJI's. Specifiek hebben de inspecties hierbij aandacht gevraagd voor de zwaardere en verouderde doelgroep en de kwantitatieve en kwalitatieve personeelsbezetting in de JJI's. Sinds juli 2021 hebben de inspecties het toezicht op de JJI's geïntensiveerd vanwege de aanhoudende capaciteits- en personeelstekorten en publiceren zij met regelmaat over de stand van zaken. Het intensieve toezicht loopt nog steeds.²¹

Daarnaast publiceerden de Inspectie en de IGJ sinds november 2019 gezamenlijk over de zorgelijke situatie dat de gehele jeugdbeschermingsketen onder druk staat door wachtlijstproblematiek en personeelstekort.²² De Inspecties monitoren deze situatie nog steeds.²³

Verder heeft de Inspectie samen met de IGJ onderzoek gedaan gericht op Zicht op Veiligheid bij de RvdK. Aanleiding hiervoor was de wachtlijst bij de RvdK en de gevolgen daarvan voor de kinderen die op de wachtlijst staan. Dit onderzoek is op 5 juni 2023 gepubliceerd.²⁴

²¹ [Brief stand van zaken intensief toezicht JJI's](#), Inspectie Justitie en Veiligheid, Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd, Inspectie van het Onderwijs, Nederlandse Arbeidsinspectie, november 2022.

²² [Kwetsbare kinderen onvoldoende beschermd](#), Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd en Inspectie Justitie en Veiligheid, november 2019; [Signalement Jeugdbeschermingsketen in gevaar](#), Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd en Inspectie Justitie en Veiligheid, november 2019; [Stand van zaken jeugdbeschermingsketen](#), Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd en Inspectie Justitie en Veiligheid, mei 2022.

²³ [Signalen Jeugdbeschermingsketen](#).

²⁴ [Zicht op veiligheid](#).

Rapportage en communicatie

Start van het onderzoek

Na vaststelling van dit plan van aanpak kondigt de Inspectie haar onderzoek schriftelijk aan bij de betrokken organisaties. Ook publiceert de Inspectie het plan van aanpak op haar website.²⁵

Wederhoor

Van ieder interview wordt een gespreksverslag gemaakt dat de Inspectie conform haar interviewprotocol²⁶ voor wederhoor aan de geïnterviewde voorlegt. Het concepteindproduct legt de Inspectie voor wederhoor aan de eindverantwoordelijken van de betrokken organisaties.

Eindproduct

De bevindingen van het onderzoek zullen in een eindproduct worden vastgelegd. Het eindproduct wordt na wederhoor vastgesteld door de Inspectie. Vervolgens biedt de Inspectie het eindproduct aan de minister voor Rechtsbescherming aan voor het eventueel opstellen van een beleidsreactie. Uiterlijk zes weken later zal de Inspectie het eindproduct publiceren op haar website.

²⁵ www.inspectie-jenv.nl.

²⁶ Het interviewprotocol is als bijlage bij het [Protocol voor de Werkwijze](#) van de Inspectie Justitie en Veiligheid toegevoegd.

Bijlage 1 Jeugdstrafrechtketen

Wanneer een jeugdige wordt verdacht van het plegen van een strafbaar feit, is de politie de eerste organisatie in de jeugdstrafrechtketen die contact heeft met de jeugdige verdachte. De politie kan de zaak zelf afdoen, de zaak naar Halt verwijzen, de zaak seponeren of de zaak inbrengen bij ZSM²⁷. Op ZSM brengen het OM, de politie, de reclassering, de RvdK, Halt en Slachtofferhulp Nederland relevante informatie bijeen, op grond waarvan de officier van justitie in het overleg een afdoeningsbeslissing neemt. Die beslissing kan luiden: sepot, verwijzing naar Halt, strafbeschikking (geldboete, taakstraf of een schadevergoeding) of dagvaarding voor de kinderrechter. Een onderzoek door de RvdK kan voorafgaan aan de beslissing om een straf op te leggen.

Wanneer de verdenking te ernstig is om de jeugdige naar huis te laten gaan, kan de jeugdige in verzekering worden gesteld. In dat geval doet de RvdK binnen 24 uur onderzoek, vroeghulp genoemd. Daarbij kijkt de RvdK of het goed gaat met de jeugdige, welke factoren ten grondslag liggen aan het delict en welke interventie er zou moeten volgen. De RvdK blijft de jeugdige tot het einde van het justitiële traject volgen vanuit zijn rol als casusregisseur. De rechter-commissaris beslist na de inverzekeringstelling of de jeugdige thuis de afdoening mag afwachten of dat de jeugdige in voorlopige hechtenis wordt genomen. Wanneer de jeugdige de afdoening thuis mag afwachten, wordt vaak de jeugdreclassering ingezet om toezicht te houden en de jeugdige te begeleiden. Wanneer de verdenking daarvoor te ernstig is, wordt de jeugdige in voorlopige hechtenis genomen en overgebracht naar een justitiële jeugdinrichting (hierna: JJI). Bij aanhouding van een jeugdige, informeert de politie de Raad voor de Rechtsbijstand.

Wanneer de officier van justitie op ZSM besluit om de jeugdige te dagvaarden voor de kinderrechter, wordt er een zitting gepland. Een kinderrechter kan onder andere besluiten tot het opleggen van een geldboete, een taakstraf, jeugddetentie, een gedragsbeïnvloedende maatregel of een PIJ-maatregel²⁸, dan wel een combinatie van straffen en maatregelen. De kinderrechter baseert zich daarbij onder meer op het advies dat de RvdK voor de zitting uitbrengt. Een kinderrechter kan voorwaarden verbinden aan een straf. In dat geval krijgt de jeugdreclassering van een GI²⁹ de opdracht toezicht te houden op de naleving van de voorwaarden en de jeugdige te begeleiden.

²⁷ ZSM staat voor Zorgvuldig, Snel en Maatwerk. In deze aanpak werken politie, OM, Reclassering Nederland, Slachtofferhulp Nederland, Halt en de RvdK samen om in elke zaak maatwerk te leveren via een aanpak die recht doet aan de belangen van de dader, het slachtoffer en de maatschappij. Bron: [OM](#). Regionaal kunnen ook andere organisaties zoals Veilig Thuis aangesloten zijn bij ZSM.

²⁸ PIJ-maatregel staat voor Plaatsing in een Inrichting voor Jeugdigen. De PIJ-maatregel is een behandelmaatregel voor jeugdigen bij wie er sprake is van een ontwikkelingsstoornis of psychische aandoening. Bron: [DJI](#).

²⁹ Gecertificeerde Instellingen houden zich bezig met de uitvoering van jeugdbescherming en jeugdreclassering.

Bijlage 2 Afkortingen

Afkorting

CJIB

GI

IGJ

Inspectie

JJI

OM

RvdK

Betekenis

Centraal Justitieel Incassobureau

Gecertificeerde Instelling

Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd

Inspectie Justitie en Veiligheid

Justitiële Jeugdinstelling

Openbaar Ministerie

Raad voor de Kinderbescherming

Inspectie Justitie en Veiligheid

*Toezicht, omdat rechtvaardigheid en veiligheid
niet vanzelfsprekend zijn.*

Dit is een uitgave van:

Inspectie Justitie en Veiligheid
Ministerie van Justitie en Veiligheid
Hoge Nieuwstraat 8 | 2514 EL Den Haag
Postbus 20301 | 2500 EH Den Haag
[Contactformulier](#) | www.inspectie-jenv.nl

Juni 2023

*Aan deze publicatie kunnen geen rechten worden ontleend.
Vermenigvuldigen van informatie uit deze publicatie is toegestaan,
mits deze uitgave als bron wordt vermeld.*